ROK VIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 24

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 GRUDNIA 1933 ROKU

POROZUMIENIA PRZEMYSŁOWO-ROLNICZE

Podobnie jak w latach poprzednich i wzorem jesiennych tegorocznych narad, dn. 2 grudnia r. b. odbyło się na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie zebranie porozumiewawcze między przedstawicielami sfer przemysłowych i sfer rolniczych w sprawie ustalenia kontyngentów przywozowych na surowce tłuszczowe, służące do fabrykacji ciekłych olejów roślinnych. Naradzie przewodniczył czołowy delegat rolnictwa, p. Minister Jerzy Gościcki. Po raz pierwszy w posiedzeniu wziął udział niedawno zorganizowany Związek Producentów Nasion Oleistych, którego przedstawiciele zadeklarowali z początkiem narad gotowość najdalej idącej współpracy z przemysłem. Idea takiej kollaboracji była wysuwana z naszej strony już oddawna, czego zresztą Związek Przemysłu Chemicznego niejednokrotnie dawał dowody.

Ostatnie zebranie miało na celu ustalenie wysokości kontyngentów przywozowych. W sprawie ciekłych roślinnych olejów jadalnych, przemysł zajął następujące stanowisko:

Stosownie do porozumienia między przemysłem i rolnictwem, jakie miało miejsce we wrześniu roku bieżącego, prowizoryczne kontyngenty przywozowe do końca bieżącego roku kalendarzowego wynosiły, w przeliczeniu na olej, 4.000 tonn. Na sumę tę składały się: 655 tonn oleju soya w formie oleju surowego, 150 tonn oleju soya przywiezionego w formie bobu, 320 tonn oleju arachidowego przywiezionego w formie orzeszków, oraz 2.875 tonn oleju słonecznikowego przywiezionego w formie nasion. Praktycznie jednak okazały się pewne niedobory. Preliminowany we wrześniu zbiór rzepaku w kraju okazał się w istocie niższy: zamiast 2.000 tonn oleju rzepakowego otrzymano tylko 1.500 tonn. Powstały 500 tonnowy niedobór musi być pokryty zwiększonym przywozem. Ponadto, słonecznik okazał się w roku bieżącym mniej wydajny, część zaś oleju słonecznikowego została zużyta na cele techniczne; z tych tytułów powstaje łączny niedobór 486 tonn oleju. Razem więc do końca roku kalendarzowego brak 1.186 tonn ciekłych olejów roślinnych, które muszą być przywiezione jeszcze w roku 1933.

Jeżeli chodzi o okres do końca roku gospodarczego — czyli od 1 stycznia do 1 sierpnia 1934 — to rozumowanie nasze opierało się na faktycznem zużyciu ciekłych olejów roślinnych do celów jadalnych w roku gospodarczym 1932/33, kiedy wynosiło ono 15.400 tonn. Preliminując, że zapotrzebowanie w bieżącym roku gospodarczym będzie równe faktycznej konsumcji w ubiegłym roku, odejmując dalej od 15.400 tonn 6.000 tonn oleju za czas od początku roku gospodarczego do końca roku kalendarzowego (t. j. 4.000 tonn z importu + 2.000 tonn preliminowanego oleju rzepakowego, bez uwzględnienia niedoboru rzepaku) — otrzymujemy zapotrzebowanie ciekłych olejów roślinnych od dn. 1 stycznia do 1 sierpnia 1934 w wysokości 9.400 tonn.

Strona rolnicza rozumowanie swoje co do wysokości kontyngentu przywozowego oparła na analogicznym rachunku. Za punkt wyjścia wzięto jednak inną liczbę faktycznej konsumcji ciekłych olejów jadalnych w roku gospodarczym 1932/33, mianowicie 14.000 tonn. Różnice obliczeniowe wynikają z odmiennej oceny zbioru krajowych surowców oleistych. Od liczby 14.000 tonn strona rolnicza odejmuje 4.000 tonn importu za okres do 1 stycznia r. b., pozostałą zaś różnicę zmniejsza o 3.200 tonn w domniemaniu, że taka właśnie ilość (w przeliczeniu na olej) rzepaku i maku znajduje się jeszcze na rynku. Do obliczeń bowiem rolniczych włączone zostały krajowe nasiona maku, których dotychczas nie braliśmy w rachubę. Z oświadczenia strony rolniczej wynika, że nasiona maku, jeszcze przemysłowo nieprzerabiane, powinny być jednak uwzględnione w ogólnym preliminarzu tłuszczowym naszego kraju. W ostatecznym rezultacie, strona rolnicza zaproponowała kontyngent 6.800 tonn — w przeliczeniu na olej — na okres od dn. 1 stycznia do 1 sierpnia 1934.

Ponieważ sprawa maku nie jest jeszcze przez przemysł zbadana, nie zostały też poczynione próby techniczne co do możliwości przerobu maku krajowego, więc w ostatecznym rezultacie zawarto prowizoryczne porozumienie, którego mocą kontyngent na cały rok gospodarczy 1933/34 wyznaczony został w wysokości 12,600 tonn w przeliczeniu na olej. Od sumy tej musi być odjęty faktycznie dokonany od dn. 1 sierpnia 1933 import, otrzymany zaś rezultat zmniejszony będzie o 1.600 tonn, jako rezerwa na pozostałe w niewielkich ilościach zapasy rzepaku

oraz na mak. Z chwilą zbadania realnych możliwości przerobu maku, więc w ciągu najbliższych paru miesięcy, zwołana będzie ponowna narada — celem zadecydowania o możliwości ewentualnego importu jeszcze 1.600 tonn, w przeliczeniu na olej.

Strona przemysłowa oświadczyła ponadto, że preliminowany we wrześniu roku bieżącego kontyngent przywozowy oleju sezamowego na potrzeby fabryk konserw rybnych, w wysokości 600 tonn, powinien być stosownie — do życzenia tych fabryk — przerzucony na olej soyowy. Strona rolnicza zaproponowała jednak omówienie sprawy dopiero na tem zebraniu, które rozważać będzie możliwości wspomnianego wyżej dodatkowego importu.

W sprawie siemienia lnianego strona przemysłowa zajęła następujące stanowisko:

Przeciętny przywóz siemienia lnianego za lata kalendarzowe 1931, 1932, 1933 wynosi powyżej 12.000 tonn rocznie. Aczkolwiek zbiór siemienia lnianego był w roku bieżącym niższy, niż w latach poprzednich, to jednak nie proponowaliśmy podwyższenia kontyngentu przywozowego na siemię lniane w r. 1934, ograniczając ten kontyngent do przeciętnej trzech lat poprzednich, t. j. do 12.000 tonn.

Strona rolnicza oświadczyła, że na rynku znajdują się jeszcze zapasy siemienia lnianego w wysokości ok. 3.000 tonn. Wobec tego kontyngent przywozowy na rok gospodarczy należy wyznaczyć w wysokości 9.000 tonn, zmniejszając go o faktycznie dokonany import od początku roku gospodarczego.

Ze stanowiskiem tem trudno było się pogodzić, jednak w drodze kompromisu ustalono kontyngent na przywóz nasion lnianych, wynikający z następującej formuły: za punkt wyjścia przyjęto kontyngent za rok gospodarczy 1933/34 w wysokości 11.500 tonn. Kontyngent ten należy zmniejszyć o faktycznie dokonany import od dn. 1 sierpnia 1933. Otrzymana w ten sposób liczba, zmniejszona o 30%, stanowi prowizoryczny kontyngent od dn. 15 lutego 1933. W sprawie ewentualnego przywozu pozostałych 30% odbędzie się ponowna narada.

W ten sposób osiągnięty został przez przemysł i rolnictwo wspólny punkt widzenia na niezbędne kontyngenty przywozowe w zakresie roślinnych surowców tłuszczowych do produkcji olejów ciekłych. Należy stwierdzić, że tylko obustronna dobra wola potrafiła doprowadzić do kompromisu w sprawach, gdzie początkowe stanowiska różniły się w bardzo znacznych granicach.

Zarówno dotychczasowe doświadczenia, jak ostatnie posiedzenie potwierdzają formułowaną przez nas oddawna tezę, iż rozwiązania najbardziej nawet skomplikowanych zagadnień gospodarczych należy szukać na drodze bezpośredniego porozumiewania się sfer zainteresowanych.

WSPÓŁPRACA ZWIĄZKU PRZEM. CHEMICZNEGO PRZY ROKOWANIACH O TRAKTATY HANDLOWE

Od kilku miesięcy jesteśmy w okresie negocjacyj traktatowych, prowadzonych przez Polskę jednocześnie z całym szeregiem krajów. Nastąpiło już porozumineie z Belgją, Austrją, Szwecją i Holandją; trwają rokowania z Francją, z Czechosłowacją, Szwajcarją; rozpoczynają się z Finlandją, Danją i Kanadą; przewidywane są w styczniu z Anglją i Włochami.

Znamiennym faktem jest, że przy wszystkich rokowaniach przez naszych kontrahentów wysuwane są liczne postulaty, zmierzające do obniżki stawek polskiej taryfy celnej w zakresie produkcji chemicznej. Tak np. Francja wysunęła przeszło 120 postulatów chemicznych, Szwajcarja przeszło 60, Czechosłowacja ok. 40. Cyfry te niewiele jeszcze mówią: często rozpiętość zniżek, żądanych przez mniejsze nawet państwa, stwarza poważne trudności i niebezpieczeństwa dla naszego przemysłu chemicznego.

Zasadnicze stanowisko Związku Przemysłu Chemicznego znane jest oddawna: nie domagamy się dla produkcji krajowej nadmiernej taryfy, ale uważamy stałą konsekwentną ochronę celną za kardynalny warunek istnienia i rozwoju przemysłu chemicznego. Z drugiej strony — rozumiemy konieczność kompromisów traktatowych i niezbędność pewnych ofiar ze strony przemysłu w imię poparcia eksportu produktów rolniczych i hodowlanych.

W tym stanie rzeczy — Związek nie może się ograniczać do składania memorjałów, odtwarzających naszą opinję o żądaniach zagranicznych kontrahentów. Osobisty udział rzeczoznawców chemicznych jest niezbędny przy wszystkich prawie rokowaniach traktatowych. Zarówno czynniki rządowe, jak Rada Traktatowa podzielają opinję, że sprawy chemiczne są tak specjalne i tak złożone, że wymagają koniecznie bezpośredniej współpracy ekspertów.

Związek Przemysłu Chemicznego — wysyłając swych delegatów do Brukseli, Paryża, Berna i t. d., spełnia ważne i zasadnicze zadania. Działalność w tym kierunku pociąga za sobą poważne koszty, które nie mogą być pokryte w ramach zwyczajnego budżetu. Wynika przeto konieczność pokrycia tych wydatków specjalnemi wpłatami przedsiębiorstw.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Jesteśmy w możności zasygnalizować podjęcie w ostatnich tygodniach fabrykacji farb wodnych dla przemysłu garbarskiego, przez Fabrykę Farb „Zawodzie" w Częstochowie. Farby te są przeznaczone do skór miękkich i były dotychczas sprowadzane z zagranicy.

Sp. Akc. „Dr. Rattner" w Warszawie wypuściła na rynek specjalną farbę, chroniącą żelazo, stal i drzewo przed wpływami powietrza i wody. Produkcja tej farby, pod nazwą „Bitumastic", prowadzona jest na podstawie licencji angielskiej, przyczem na podkreślenie zasługuje fakt, że tylko dwa poza Polską kraje (Francja i Stany Zjednoczone) korzystają w tym zakresie z licencji angielskiej.

WSRÓD KSIĄŻEK

Bieżący 11 numer „Przeglądu Organizacji" poświęcony jest doniosłemu zagadnieniu organizacji obrony przeciwlotniczej zakładów przemysłowych.

Zwracając zupełnie szczególną uwagę zrzeszonych przedsiębiorstw na konieczność dokładnego zapoznania się z nader interesującym i w bardzo ciekawej formie podanym materjałem, uważamy za niezbędne podkreślić, że opublikowane w Nr. 11 „Przeglądu Organizacji" artykuły opracowane są pod całkiem specjalnym kątem widzenia. Mianowicie, autorzy podchodzą do zagadnienia obrony przeciwlotniczej z punktu widzenia zakładu przemysłowego. Obok ogólnych artykułów, dotyczących niebezpieczeństwa lotniczego i powszechnej obrony przeciwlotniczej kraju, znajdujemy też szczegółowe opracowania w zakresie roli kierownictwa zakładu przemysłowego w przygotowaniu obrony przeciwlotniczej, wymagań budownictwa przemysłowego, organizacji obrony fabryk i t. d. Autorami tych opracowań są najbardziej kompetentni oficerowie armji polskiej.

Na końcu zeszytu znajduje się ciekawa choć zwięzła bibljografja, dotycząca fabrycznej obrony przeciwlotniczej.

KRONIKA

Istnieje możliwość eksploatacji w Turcji — przy pomocy polskich kapitałów — kopalni siarki. Bliższe wiadomości znajdują się w biurze Związku.

Dn. 2 grudnia r. b. odbyło się w Warszawie otwarcie wystawy „Walczmy z gruźlicą" organizowanej z okazji V Ogólno-Polskiego Zjazdu Przeciwgruźliczego. Wystawa urządzona została pod bezpośrednim kierownictwem Prezesa Komitetu Wystawy, Nacz. Wydz. Farmaceutycznego Min. Opieki Społecznej, p. pułk. Wacława Sokolewicza. Wystawa obejmuje dwa działy: dydaktyczno-naukowy i przemysłowy.

Związek Przemysłu Chemicznego, mianowicie Sekcja Farmaceutyczna Związku, wzięła żywy udział w Wystawie. Wszystkie należące do Związku przedsiębiorstwa chemiczno-farmaceutyczne urządziły stoiska, obrazujące bądź całokształt wytwórczości fabrycznej, bądź szczególnie zatrzymując się na jednym tylko preparacie. Ciekawe są te zwłaszcza stoiska, które wskazują przebieg produkcji — począwszy od materjału wyjściowego aż do skończonego produktu, leku. Niezależnie od eksponatów poszczególnych firm, Związek Przemysłu Chemicznego (jako organizacja) wystawił specjalnie wykonany wykres, obrazujący rozwój produkcji chemiczno-farmaceutycznej w Polsce od r. 1918 do 1933.

Od chwili wybuchu wojny światowej nie były jeszcze zwoływane powszechne międzynarodowe Kongresy Chemiczne — w ścisłem znaczeniu tego słowa. Wprawdzie co dwa lata odbywają się zebrania Międzynarodowej Unji Chemicznej, co roku — Kongresy Chemji Przemysłowej. Jednak posiedzenia Unji mają raczej charakter zebrań oficjalnych delegatów poszczególnych krajów, komisje obradują zaś w permanencji nad konkretnemi zagadnieniami. Kongresy Chemji Przemysłowej zwoływane są przez francuskie Towarzystwo Chemji Przemysłowej i choć biorą w nich udział delegaci innych poza Francją krajów, to jednak Kongresy te mają raczej cechę międzynarodowych, niż są niemi w istocie.

Międzynarodowy Kongres Chemiczny, o wyraźnym charakterze powszechności, więc bez obowiązku organizacyjnego — nie obradował w czasach powojennych ani razu. Dopiero w chwili obecnej i, dodać trzeba, po kilkakrotnem przesuwaniu terminu, wyznaczono ostatecznie Madryt jako miejsce, i kwiecień r. 1934 — jako czas odbycia Kongresu.

Celem zorjentowania się, jaka ilość chemików polskich mogłaby wziąć udział w kongresie madryckim — najuprzejmiej prosimy zrzeszone przedsiębiorstwa o możliwie śpieszne poinformowanie nas, czy zamierzałyby uczestniczyć w tej międzynarodowej manifestacji chemicznej i ile mianowicie osób udałoby się z każdego przedsiębiorstwa w kwietniu 1934 r. do Madrytu.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W „Dz. Ust. Rz. P." Nr. 96, z dn. 9 grudnia r. b. pod poz. 741 ukazało się dalsze (piąte z kolei) Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa o ulgach celnych. Rozporządzenie zawiera listę ulg t. zw. „Korygujących", to jest zmniejszających poziom ochrony (dla towarów niewyrabianych w kraju), podniesiony wskutek wprowadzenia stawek nowej taryfy celnej.

Rozporządzenie obejmuje—między innemi—długi szereg artykułów chemicznych i obowiązuje do dnia 30 kwietnia 1934 r.

ECHA

P. Inż. T. Zamoyski, Wicedyrektor Związku, w dn. 9 b. m. wyjechał do Paryża w sprawach związanych z rokowaniami o traktat handlowy z Francją.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,54 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,69 „
Azotan amonu	100 „
Azotyn sodowy	120 „
Benzol handlowy 90%	92 „
„ czysty	104 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	30 „
Chlorek wapna bielący	30,6 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi“	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	220 „
* „ techniczna 85/88%	160 „
* Karbid granulowany	70 „
Karbid drobny za % kg.	66 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	230 „
Klej skórny biały	220 „
Krezol czysty	128 „
Kwas azotowy tech.czysty za 100% HNO_3	93 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	6,00 „
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 zł.
„ rogowa 13/14%N	40 „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina	175 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	115 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8,00 „
Smoła preparowana	16,50 „
Saletra potasowa	130 „
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	65 „
* Saletra sodowa przem. raz rafinowana	90 „
Saletra sodowa podwójnie rafinowana	100 „
Siarczan amonu	27,60 „
* Siarczan miedzi	65—75 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska krystaliczna	7,00 „
Stearyna	155 „
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10,72 „
Toluol czysty	115 „
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. ± 25% NH_3	60 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm Jabłonna 5. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 5.91-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 206-80.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW“ Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa. Mazowiecka 7, 5.84-30

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11